

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

Musik & musikinstrument i förskola/skola

Handledare:
Michael Eylers

Författare:
Maria Ivarsson
Jeanette Lübeck

Musik & musikinstrument i förskola/skola

Abstract:

Vår studie går ut på att undersöka hur pedagoger arbetar med musik och musikinstrument i förskolor/skolor. Vi har även undersökt tillgängligheten av musikinstrument. Vidare tog vi reda på om integrering av musik och musikinstrument förekommer med andra delar i verksamheterna. Undersökningen grundar sig på intervjuer med pedagoger som jobbar i förskolor/skolor med barn upptill åtta år. Intervjuerna är bearbetade och sammanställda utifrån de bitar som är viktigast för undersökningen. I resultatet kan vi konstatera att pedagogerna tycker det är viktigt att använda sig av musik och musikinstrument i den pedagogiska verksamheten, men gör detta i olika utsträckning. Genomgående kan vi se att musikinstrument inte finns tillgängliga för barnen mer än vid styrda aktiviteter. Integrering används i snäv utsträckning, men här finns visioner till förändring. Pedagogerna ser musik som något positivt och menar att det ska vara roligt för barnen att använda musik. Under intervjuernas gång framkom det av samtliga pedagoger, att de tycker utbildning inom ämnet musik är något viktigt, därför har vi valt att lyfta fram detta i arbetet.

Ämnesord: musik, musikinstrument, lek, lärande, förskola, skola, integrering.

INNEHÅLL

Förord.....	5
1. INLEDNING.....	7
1.1. Bakgrund.....	7
1.2. Syfte.....	8
1.3. Etiska övervägande.....	8
2. LITTERATURGENOMGÅNG.....	9
2.1. Musikens betydelse för lek och lärande.....	9
2.2. Musikinstruments betydelse för lek och lärande.....	10
2.3. Barns och vuxnas syn på musik och musikinstrument.....	11
2.4. Pedagogens förhållningssätt till musik & musikinstrument.....	13
2.5. Problemprecisering.....	14
3. METOD.....	15
3.1. Urval.....	15
3.2. Genomförande.....	16
3.3. Upplägg.....	16
4. RESULTAT.....	17
4.1. Pedagogernas förhållningssätt till musik och musikinstrument.....	17
4.2. Tillgänglighet av musikinstrument i verksamheterna.....	18
4.3. Användning av musik och musikinstrument i verksamheterna.....	19
4.4. Språk och kommunikation.....	21
4.5. Känslor.....	22
4.6. Integrering.....	22
4.7. Utbildning.....	23
5. DISKUSSION.....	25
5.1. Metoddiskussion.....	30
5.2. Konsekvenser för yrkesrollen.....	31
6. SAMMANFATTNING.....	32
Litteraturförteckning.....	33
Bilagor.....	35

FÖRORD

Vi var tio och elva år gamla och fyllda av förväntan och spänning. Våra mammor fick ställa upp och skjutsa oss de tolv milen till Höganäs. Allt hade vi förberett själva; kläderna, sångerna och koreografin. Till och med att anmäla oss till talangjakten hade vi själva gjort, helt utan hjälp från våra föräldrar, så självsäkra var vi. Vi minns hur vi väl framme, gick omkring i lokalerna bakom scen och såg alla föräldrar som fixade hår, klädde, sminkade och till och med målade naglarna på sina barn. Det bekymrade inte oss ett dugg, vi tyckte snarare synd om vissa som verkade hårt pressade av sina föräldrar. Vår repertoar bestod av tre sånger och till den ene hade vi gjort en egen text som handlade om oss båda. Kläderna var vars en gammal kavaj (i vuxenstorlek) och svarta jeans där vi själva klistrat diverse tyglappar på benen. Till detta hade vi rosa torgvantar och hattar där det stod *Jag är en glad skit*. När vi nu ser tillbaka tycker vi nästan det är pinsamt, vi passade verkligen inte in i sammanhanget. Där var tjejer och killar som sjöng otroligt bra. En del framförde avancerade sånger från musikaler och liknande. Det var ju en talangjakt och några är faktiskt kända musikartister idag! Vi kan fortsätta med att berätta att vi inte gick vidare i tävlingen men vi kände oss nöjda och glada ändå. En liten besvikelse fanns, men tänk vi hade fått stå på scen, sola oss i glansen och känna på hur det kändes! Vi hade glädjen, lusten, tron på oss själva och styrkan i varandra, ingen sa att vi inte kunde. Att man som barn får uppmuntran, stimulans och stöd för att våga är enormt viktigt. Det vi också vill framhäva här är att vi kände den roliga leken i det. Allt detta fick vi tidigt i livet och när vi nu sitter här tjugo år senare förstår vi hur viktig förmedlingen av musik från vuxna till barn är.

Musik har alltid som vi redan nämnt legat oss varmt om hjärtat. Vi är båda uppväxta med mycket musik, sång och dans. Vi har båda spelat en del på musikinstrument både på hemmagjorda och köpta. När vi nu ser tillbaka kan vi än en gång konstatera att vårt musicerande skedde till stor del genom lek. Vi upptäckte att spela var något roligt och detta ledde vidare till att vi båda spelade instrument genom kommunala musikskolan. Vid sidan om det spelade vi båda två piano hos kantorn i byn och här lades en del av grunden för notlära. Genom musik tror vi att barn (och vuxna) kan frigöra sig och släppa loss, bli trygg med sig själv. Eftersom vi tror att musik är något man har nytta av hela livet tycker vi att det känns viktigt att grunden läggs tidigt i livet.

Vi vill tacka våra familjer som stått ut med att vi dragit oss undan för att göra detta arbete möjligt. Vidare vill vi tacka våra föräldrar och svärföräldrar som otaliga gånger fått rycka in och ta hand om våra sammanlagt fem barn. Utan Er hade det aldrig fungerat!

Tack också till Er som ställt upp på intervju, biblioteket i Linderöd för all hjälp och sist men inte minst vår handledare Michael Eylers.

1. INLEDNING

I läroplanen för förskolan (Lpfö 98) står det under förskolans uppdrag att leken är viktig för barns utveckling och lärande. ”Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal- och skriftspråk, utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande.” (s. 10) Vidare står att alla som jobbar i förskolan skall ”samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande”. (s. 13) I läroplanen för skolan (Lpo 94, s. 21ff) står under skolans uppdrag att skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Vidare står: ”Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna skall tillägna sig kunskaper.” Eleverna ska få pröva och utveckla olika uttrycksformer, däribland musicerande och genom detta uppleva känslor och stämningar. Det är här musikinstrumenten bör lyftas fram så att eleverna får möjlighet att uppleva detta. Vi tror att man många gånger prioriterar andra ämnen än just musik. Som en följd av det tror vi att musikinstrument inte används mycket ute i verksamheterna.

Studien går ut på att vi vill undersöka hur pedagogerna arbetar med musik och musikinstrument i förskola/skola. Eftersom vi tror att det finns större utrymme för dessa aktiviteter i de lägre skolåren kommer vi att begränsa och inrikta oss på barn upp till åtta år.

1.1. BAKGRUND

Vår förhoppning är att genom vår studie öka kunskaperna för pedagoger när det gäller att använda musik och musikinstrument i verksamheten. Vi önskar föra fram positiva faktorer som kan upplevas vid användning av musik. För att barnen skall uppleva tillvaron som meningsfull och rolig är det av stor vikt att de möts av pedagoger som förmedlar detta. Vi tror liksom Bjørkvold att en verksamhet är uppbyggd så att allt hör ihop och har ett samband. Om en bit plockas bort är risken stor att andra viktiga bitar faller bort.

*Det saknades rytm, och sången försvann.
Det saknades sång, och värmen försvann.
Det saknades värme, och leken försvann.
Det saknades lek, och skrattet försvann.
Det saknades skratt, och barnet försvann.
Det saknades barn, och kraften försvann.
Det saknades kraft, och landet försvann.
Rytmerna var grunden till allt.*

*För när det blev rytm, kom sången igen.
För när det blev sång, kom värmen igen.
För när det blev värme, kom leken igen.
För när det blev lek, kom skrattet igen.
För när det blev skratt, kom barnet igen.
För när det blev barn, kom kraften igen.
För när det blev kraft, kom landet igen.
Rytmen var grunden till allt.*

(Bjørkvold 1988, s. 258)

1.2. SYFTE

Vårt syfte med studien är att undersöka användning av musik och musikinstrument för barn på förskolor/skolor. Vi önskar att vårt arbete ska öka kunskapen kring musikaliska aktiviteter och användning av musikinstrument i förskola/skola.

1.3. ETISKA ÖVERVÄGANDE

Pedagogerna som vi intervjuat har vi gett fingerade namn på. Vi har valt att inte beskriva sådant som miljöer och elevantal på de förskolor/skolor som vi besökt. Anledningen är att vi inte anser det som relevant för vårt arbete. (Patel & Davidsson) Det finns ställen i arbetet där vi använder oss av ”den vuxne” eller ”en vuxen”. Vi vill poängtera att vårt arbete vänder sig i huvudsak till pedagoger men mycket av innehållet passar allmänt för vuxna människor.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

2.1. MUSIKENS BETYDELSE FÖR LEK OCH LÄRANDE

Ordet lek har sitt ursprung i gotiskans *laiks* som bland annat betyder rytmisk rörelse, dans. I många språk har ordet lek dubbel betydelse. I till exempel engelskans *play* och tyskans *spiel* är betydelsen både spel och lek. Slutsatsen av detta är att det finns en musisk kärna i ordet. I leken ryms både rörelse och ljud. Bjørkvold menar att skapande lek, musik och spontansång ger barns tillvaro unika möjligheter till form och struktur. Leken är en livsform som är i ständig rörelse och som pågår hela tiden. (Bjørkvold 1991, s. 39, 46, 56) ”Vi vet att lek ingår som en naturlig del i barnets levnadssätt och kultur.” (Bjørkvold 1991, s. 55) En del pedagoger framhåller att musiken ger många möjligheter att utveckla god samarbetsförmåga, trygghet och förtroende samt bidrar till att skapa gruppmedvetenhet. (Sundin 2001, s. 44) Barn lär sig hur man uppför sig socialt genom att spela tillsammans med andra. Genom musikleken stimuleras många egenskaper. Barnens förmåga att höra och återge ljud, rytm, motorik, fantasi och språk stärks. Även andning och stämband tränas vid musiklek. (Hammershøj 1997, s. 47) Både språk och musik är nära sammankopplade. Båda skapas av och byggs upp av ljud. De påverkar, stöder och stimulerar varandra. För barn, speciellt för de små är det en trygg känsla att få höra samma sång och saga upprepande gånger. (Arnér & Sandén 1978, s. 14, 18)

Av den musikforskning som finns att tillgå handlar det mest om *hur bra* barn kan utföra olika prestationer, *vad de kan göra*. När det gäller t ex hur barn upplever musik, hur de bearbetar sina intryck och bygger upp olika värderingar kring musik finns det inte så mycket forskning att hitta. (Sundin 2001, s. 24)

Sundin berättar om en pojke som vägrade delta när det var sång och musik i verksamheten. Hans mamma hade sagt till honom att han inte kunde sjunga och även i en intervju (av Sundin) berättade hon att pojken inte kunde sjunga och var totalt ointresserad av musik. Det visade sig däremot att under observationer var pojken den som sjöng mest, i form av korta spontana ackompanjemang till olika lekar. Här menar Sundin att pojken sjöng gärna och mycket när han inte kände någon press och kritik från vuxna. (Sundin 2001, s. 88)

2.2. MUSIKINSTRUMENTS BETYDELSE FÖR LEK OCH LÄRANDE

Barnens fantasi, koncentration, motorik och deras uttrycksförmåga tränas och utvecklas på ett lekfullt sätt genom sånger, lekar och spel på instrument. (Burström 1985, s. 5) När man vill måla behöver man bra kritor, färg och penslar, vill man arbeta medvetet med musik i barngruppen är det lika viktigt att ha musikinstrument av god kvalitet. (Jederlund 2002, s. 143)

I den fria leken har man regler och normer att följa. (Bjørkvold 1991, s. 34) Samma gäller vid användande av musikinstrument. Musikinstrument bör förvaras åtkomliga för barn, så att de blir en naturlig del i barnens miljö. Detta gäller främst de mindre rytminstrumenten som exempelvis maraccas, triangel, taktpinnar, liten trumma. Barn klarar av att använda sådana instrument, bara de får instruktioner och information från början. Instrumenten kan bli en naturlig del i deras lek vilket också bidrar till deras lärande. För barnen förtroendet tar de också ansvar. Vidare poängteras vikten av att en vuxen visar en positiv inställning till musikinstrument då detta överförs till barnen. Det behövs en vuxen för att visa barnen hur musikinstrumenten kan användas, så det blir till en rolig och meningsfull aktivitet. (Arnér & Sandèn 1978, s. 30ff)

Att spela omfattar alla sätt att alstra ljud, från spädbarnens lek med klossar och andra föremål till spel på instrument. Små barn utforskar instrumenten genom att de suger, biter och bultar på dem. Äldre barn utforskar på samma sätt, skillnaden är att de äldre går genom denna fas fortare än de små barnen. För alla barn är det viktigt att prova instrumentens möjligheter, även om det sker på ett annat sätt än vad vuxna förväntar sig. (Sundin 2001, s. 161ff) Det är inte bara musikinstrument som kan användas för att spela på. Den egna kroppen är ett utmärkt redskap som också ger möjligheter att få fram ljud på och med. Inredning som exempelvis bord och stolar kan användas för samma ändamål, det är bara fantasin som sätter gränser. (Arnér & Sandèn 1978, s. 28)

När små barn spelar på instrument använder de samma princip som när de leker. Det vill säga att de spelar bredvid varandra och inte tillsammans. Barnen måste ges möjligheter att både spela ensamma och att spela tillsammans med de andra i gruppen. Denna form av samvaro leder till en social utveckling. (Hammershøj 1997, s. 46ff) Det krävs stor koncentration och uppmärksamhet för barn i åldrarna tre till fyra år att spela tillsammans. Barnen behöver

studera instrumentets möjligheter, hur de låter och behöver få gott om tid på sig. Detta bör ske genom kontrollerande lekformer så att de känner inspiration både från pedagogerna och av de andra barnen. Barn behöver känna tillit, lugn och lust att utforska ljud och rörelser tillsammans med andra. När de känner sig trygga med sitt eget instrument, klarar de av att lägga märke till de andra i gruppen. Detta främjar barnets utveckling av det konstnärliga sinnet. (Hammershøj 1997, s. 77 ff)

I Bo Nilssons avhandling "Jag kan göra hundra låtar" tar Nilsson upp att musik idag är en viktig del i barns vardag. I avhandlingen har barn, i sju – åttaårsåldern, fått skapa musik med hjälp av digitala verktyg såsom synthesizer och dator. Barnen hade inga förkunskaper när det gällde de digitala verktygen men de lärde sig snabbt att hantera dessa. "Inget i studien tyder på att barn skulle behöva någon omfattande undervisning i förväg för att klara av att använda digitala verktyg för sitt musikskapande." (s. 208) I studien framkom att barns musikskapande sker på många olika sätt och att det är viktigt att barnen får tid till detta. Nilsson konstaterar att det finns både form och struktur i barnens skapande och menar att detta hör ihop med lärande. Det är dessutom nära knutet med lek och kreativitet. Barn både kan och vill skapa musik. (Nilsson 2002, s. 206ff)

2.3. BARNES OCH VUXNAS SYN PÅ MUSIK OCH MUSIKINSTRUMENT

Det som vuxna kan anse vara *vacker* musik kan barn se annorlunda på. Det viktiga när man sjunger är inte hur *vackert* det låter. Det viktiga är att man sjunger och använder sig av olika ljud. Det handlar om samspelet mellan barnet och den vuxne. (Arnér & Sandén 1978, s. 15) Musik har med lust att göra och barnen måste få tid för att undersöka och prova sina lustkänslor. De behöver en vuxen som ger stöd och som uppmuntrar dem till att vilja lära sig mer. (Öhrström 1992, s. 23)

Uddén och även Sundin menar att instrumentspel, sång och rörelselek betraktas som *musik* i vuxenmening, vilket är ett allmänt problem i förskola/skola. Pedagogerna känner sig utbildade inom musikområdet och vill överlåta musikpedagogiken till *experter*. Men dessa *experter* finns inte i denna verksamhet utan på andra ställen i arbetslivet. (Uddén 2001, s. 2-3, Sundin 2001, s. 27) Vidare menar Uddén att ett stort problem vid lärarutbildningarna är att de blivande pedagogerna inte ges tillräckligt med kunskap om musikämnet. Detta leder till att de saknar sångvana och känner osäkerhet inför att använda sig av musik med barnen. Många

barns första kontakt med musik sker genom sång och rörelselek på förskolan. (Uddén 2001, s. 2-3)

När barn ska lära sig att spela ett instrument menar Bjørkvold att det sker en övergång från något lekfullt till något mer kravfyllt. Vid val av instrument är pianot traditionellt ett omtyckt första instrument att låta barn börja med. Bjørkvold menar att det inte är något fel om barn på ett lekfullt sätt får utforska pianots möjligheter, men när det gäller det att lära sig det klassiska pianospelet med alla dess spelkrav anser han att det med fördel kan vänta några år. Han gör följande jämförelse:

<i>BARNET</i>	<i>PIANOT</i>
<i>Litet handgrepp</i>	<i>Kräver större händer</i>
<i>Föga mognad lateralisering och</i>	<i>Kräver oberoende mellan vänster höger hand</i>
<i>Icke färdigutvecklad finmotorik</i>	<i>Kräver finmotoriskt bruk av tio fingrar</i>
<i>Musik och kropps rörelse är ett</i>	<i>Kräver stillasittande på en stol</i>
<i>Kropp, sång och andning är ett</i>	<i>Andning ger ingen direkt ton</i>
<i>Samvaro och gemenskap</i>	<i>Solospel och ensamhetsövning</i>

(Bjørkvold 1991, s. 221)

Bjørkvold menar att barn inte behöver stressas till att välja ett för avancerat instrument i för tidig ålder. Säkert finns det barn som klarar av det, men för många är det en fördel att vänta. Piano är ett kravfyllt instrument i förhållande till barnets förutsättningar. Sång och spel på andra instrument till exempel trumma gör att barnet kopplar musicerandet som en lek, istället för en kravfylld behärskning. Genom leken väcks barnens nyfikenhet på olika slags ljud. Blåsinstrument som är fulla av möjligheter väcker stor nyfikenhet och är därför lämpliga instrument för barn. (Bjørkvold 1991, s. 217ff) Bjørkvold gör följande jämförelse:

*-De ställer lägre krav på finmotorik än ett piano och kräver inte den höga grad av oberoende mellan vänster och höger hand som pianot gör.
-De medger en förstahandskontakt mellan andning, mun, kropp, lungor och magmuskler, vilket är viktigt för barnets uppfattningsförmåga.
-De ger möjlighet till rörelse medan man spelar. Man kan gå runt och spela och med barnets analoga kropps förankring känna tonerna sjunka ner i lår och vader. "Jag rör mig – alltså lär jag!"*

(Bjørkvold 1991, s. 222)

Musikpedagogen och musikpionjären Nils Lindgren (även kallad *Skrammelfarbrorn* eller *Skrammelnisse*) har liksom Bjørkvold funderingar kring pianot som instrument för barn. Lindgren menar att pianot är förknippat med villkor där barnen inte tillåts att använda

instrumentet förrän de *kan* spela. Det är bättre att barnen får använda pianot, så länge det används med försiktighet och inte misshandlas. Han berättar om en förskola som hade ett piano som var försett med en glasklar plastskiva framtill. På så vis kunde barnen utforska och studera vad som hände när man spelade på instrumentet. Men det fanns villkor vid användandet och det var att man endast fick använda fingrarna att spela med. ”Pianot var inte låst för små barnhänder.” (Öhrström 1992, s. 48) Det är först när pianot inte är tillgängligt för barnen som det inbjuder till att slå och klättra på. (Arnér & Sandén 1978, s. 34)

2.4. PEDAGOGENS FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL MUSIK & MUSIKINSTRUMENT

Det är den vuxnes uppgift att uppmuntra barnet till att leka med kropp och röst. Är den vuxne ett tryggt och säkert stöd, känner barnet detta och vågar mer. En viktig uppgift för den vuxne är att hela tiden bygga vidare på barnets egna möjligheter. (Hammershøj 1997, s. 47-49)

Vi vuxna är så rädda för att göra bort oss. Men när vi gör musik tillsammans med barn är det ingen som ställer några krav. Barnen förväntar sig ingen operaaria eller något briljant solo. Nej, musik med barn är kommunikation på en annan nivå, en lek och en upptäcksfärd, ett givande och ett tagande. Våga vara barnslig!

(Burström 1985, s. 6)

Barnen behöver lära genom att de på ett funktionellt och musikaliskt sammanhang hela tiden får vara delaktiga. Att en sådan funktionell inlärningsmiljö fungerar är under pedagogens ansvar. (Bjørkvold 1991, s. 220ff) Barn behöver en vuxen som inspirerar till att sjunga, dansa och spela. De ser upp till den vuxne och strävar efter att göra likadant, det blir som en förebild. Barnets lust måste få styra. Genom att den vuxne lyssnar, accepterar, understödjer och inspirerar barnet kommer detta att leda till fortsatt lust. Något som kan inspirera och utveckla barnens gehör är att den vuxne på ett naturligt sätt i leken kan följa barnets grundrytm och spela på en trumma tillsammans med barnen. Det är inte så lyckat att sitta stel och bara sjunga en sång, man bör använda sig av kroppen så att sången blir mer levande. (Hammershøj 1997, s. 44ff)

Musikaktiviteter där pedagogerna deltar kan vara planerade det vill säga förberedda av läraren. Men de kan även uppstå spontant ur någon lek till exempel att improvisera olika sånglekar. Planerade och spontana aktiviteter bör vara en naturlig del för barn från spädbarnsåldern och uppåt. Musik kan ingå i de flesta ämnen i skolan. Aktiviteterna kan både utformas som fria lekar och spel eller som metodiska lekar. (Sundin 2001, s. 158)

Sundin tror att det är lättare i förskolan att låta musiken få en naturlig och självklar funktion. Barn och personal i en förskolemiljö kan ges möjligheter att lära tillsammans och därmed leder detta till en gemensam utveckling. Men för att en musikalisk miljö skall kunna växa fram måste pedagogerna uppmuntra och svara på barnens egna aktiviteter. (Sundin 2001, s. 168ff)

Sundin berättar om när han i 20 årsåldern var verksam som lärare vid en musikskola som leddes av musikpedagogen och musikpionjären Nils Lindgren. Lindgren förmedlade till sina elever att alla dög. Han hade en ovanlig lyhördhet för sina elevers uttrycksbehov och deras olika personligheter och spred känslan av att musik var något spännande och roligt. (Sundin 1988, s. 10)

Säljö tar upp vikten av kommunikation och samspelet mellan människor. Han menar att skrivande är en mycket krävande kommunikationsform och som många människor förkovrar sig i hela livet utan att ändå uppnå den skicklighet man strävar efter. I dagens skola är det skriftliga det som många gånger räknas som viktigast och här menar Säljö att man som pedagog bör tillåta flera olika uttryckssätt för elever så att det finns något som kan passa alla. Här kan vi göra kopplingar till användande av musik som kan vara en möjlighet bland flera andra sätt att kommunicera och samspeja på. (Säljö 2000, s.115ff) Säljö menar också att alla situationer är lärande. Det finns många olika sammanhang där människor lär genom samspel mellan varandra. Han tar upp användning av artefakter som en tillgång i lärandet. Artefakter är ett tillskapat föremål, ett redskap som med fördel kan användas i förskola/skola. Även här gör vi kopplingar till musikinstrument som ett hjälpmedel i en pedagogisk verksamhet. (Säljö 2000, s. 12ff)

2.5. PROBLEMPRECISERING

Vår litteraturgenomgång utmynnar i att vi söker svar på:

- Hur arbetar pedagogerna med musik och musikinstrument i förskola/skola?

3. METOD

Till litteraturgenomgången tog vi reda på relevant litteratur som vi fann intressant för vår undersökning. Vi har använt oss av bibliotekets katalog för att hitta lämplig litteratur och i viss utsträckning även Internet.

Vår studie grundar sig på intervjuer och för att få svar på våra frågeställningar använde vi oss av en kvalitativ undersökningsmetod. (Patel & Davidson 2003) Anledningen till detta val var att studieresultatet skulle bli trovärdigast genom att ställa intervjufrågor till de slumpmässigt utvalda pedagogerna. Vid första kontakten, via telefon, upplyste vi om att deltagandet bygger på frivillighet och gav dem kortfattad information om vår studie. (Vetenskapsrådet 2002) Vid intervjubesöket lämnade vi en lapp där vi kortfattat beskrivit vad undersökningen handlar om, vilka vi är, att deras medverkan är frivillig och att svaren kommer att behandlas anonymt. (Bilaga 1) Frågorna (Bilaga 2) liksom de fullständiga intervju svaren återfinns som bilagor. (Bilaga 3-6)

3.1. URVAL

Vi har gjort ett slumpmässigt urval på två förskolor respektive två skolor. En förskola och en skola valdes ut genom att vi slog upp en sida i telefonkatalogen med kommunens skolor. Vi ringde till den första som vi såg på den sidan och lyckades få personer som var villiga att ställa upp på en intervju. En pedagog som jobbar på förskola och en som jobbar i skola. Därefter ringde vi fler (elva stycken) men fick bara nekande svar. Det gjorde att vi valde att ta kontakt med våra VFU-platser och där fanns pedagoger som var villiga att ställa upp. Vi var noga med att fråga pedagoger som vi inte haft närmare kontakt med under våra VFU-veckor. Detta för att vi inte ville att någon av våra intervju personer skulle veta vad vår studie går ut på.

Vi har valt att fingera namn till de intervjuade. Intervju person ett har vi valt att kalla Agda och hon arbetar på en förskola med barn i åldrarna två och ett halvt till fyra år gamla. Intervju person två kallar vi Beata och hon arbetar på en förskola med barn i åldrarna fyra och fem år. Intervju person tre arbetar på en skola med barn i åldrarna sex, sju och åtta år och henne kallar vi för Cecilia. Intervju person fyra kallar vi Doris och hon arbetar på en skola med barn som är sex, sju och åtta år.

3.2. GENOMFÖRANDE

Alla fyra intervjuer är utförda på de arbetsplatser där de tillfrågade arbetar. Vid tre intervjuer satt vi i personalutrymmen med stängd dörr. Vid en intervju satt vi ostörda i ett klassrum. Vi har båda varit med under samtliga intervjuer. Detta för att vi tillsammans ska kunna göra bearbetningen efteråt. Vi var noga med att innan intervjuerna berätta att vår roll inte gick ut på att värdera eller kommentera deras svar, utan de skulle prata på. Till vår hjälp använde vi oss av bandinspelning. Detta för att få möjlighet att höra intervjun fler gånger och försäkra oss om att vi uppfattat pedagogernas svar korrekt. (Patel & Davidsson 2003) I våra intervjufrågor (Bilaga 2) undvek vi medvetet orden *lek* och *lärande* då vi tror att det kunde ha påverkat svaren. Vi har valt att lägga intervjufrågorna och svaren som bilagor för den som är intresserad av att få en djupare inblick i vad pedagogerna svarat. (Bjurwill 2001)

Efter våra intervjuer bearbetade vi dessa genom att skriva ner allt som sagts under intervjuerna. Detta för att i den empiriska delen lättare få en överblick av intervjuerna och för att läsarna av vårt arbete skall få ta del av den kvalitativa undersökningen som bilagor. (Bjurwill 2001)

3.3. UPPLÄGG

I vårt arbete har vi under den empiriska delen bearbetat intervjuerna där vi beskriver kategorins innehåll och omfattning med en rubrik. Under varje rubrik har vi varvat citat och kommenterande text. Detta för att tolkningen ska bli tydlig för läsaren. (Patel & Davidsson 2003) Vi har jämfört pedagogernas syn på musikämnet men också likheter och olikheter mellan förskola och skola.

I diskussionen har vi gjort kopplingar mellan resultatet i empirin och litteraturen och lyft fram viktiga bitar för studien. Vi har valt att i metoddiskussionen ta upp sådant som kan ha påverkat undersökningens resultat. Konsekvenser för yrkesrollen avslutar diskussionen. Arbetet avslutas med en sammanfattning.

4. RESULTAT

Hur arbetar pedagogerna med musik och musikinstrument i förskola/skola? Våra intervjuer har ställts till fyra pedagoger som jobbar med barn i åldrarna två och ett halvt till åtta år. Vi har bearbetat varje intervju och lyft fram det som är relevant för vårt arbete. Vi fann under bearbetningens gång att fråga nummer åtta (Bilaga 2) satte igång en tankeprocess hos oss själva. Därför valde vi att lyfta fram pedagogernas syn när det gäller utbildning och ta med det i diskussionen.

4.1. PEDAGOGERNAS FÖRHÅLLNINGSSÄTT TILL MUSIK OCH MUSIKINSTRUMENT

Vi kan i våra intervjuer se att musik används i olika utsträckningar, beroende på pedagogernas intresse, lust och tron på sin egen förmåga. Alla fyra pedagoger menar att musik ska framhävas som något roligt. Agda, Beata och Cecilia nämner även att musik ingår i läroplanen. Doris framhåller musik som ett verktyg bland många andra och att hon försöker få in musiken i det mesta som görs.

Att man kan ju träna mycket med musik. Höger-vänster o veckodagar o månader o eh ja menar barn lär ju på så många olika vis. Kan det hjälpa vissa barn o få in kunskap så tycker jag det är bra. (Doris)

I Agdas arbetslag har man ett tillåtande arbetssätt och är öppna för nya idéer och jobbar för att hela tiden se till barnens behov. Med ett tillåtande arbetssätt menar Agda att de spontant försöker ta tag i det som kommer ifrån barnen varje dag och nysta vidare på detta. Agda använder sig gärna av musik i verksamheten och hon känner sig ganska säker på det. Däremot tror hon att många pedagoger känner sig osäkra och otrygga i att använda musik och musikinstrument.

Alltså det handlar om en osäkerhet, en otrygghet, och där tror jag att e, ja som allt annat absolut eh jag tror det handlar mycket om erfarenhet men för och kunna bli erfaren måste man börja nånstans och för o kunna börja nånstans måste man stötta sig mot eh sin kunskap. (Agda)

När det gäller musikinstrument säger Doris att man inte behöver var låst för att man inte kan spela något instrument. Hon ser färdiginspelad musik som ett bra komplement i undervisningen.

4.2. TILLGÄNGLIGHET AV MUSIKINSTRUMENT I VERKSAMHETERNA

Genom intervjuerna fick vi reda på att det finns musikinstrument i olika utsträckning men att dessa inte finns tillgängliga för barnen i verksamheterna. Efter en omflyttning på Agdas förskola i somras fann de många fina och nästintill oanvända musikinstrument. De har xylofon, maraccas, trianglar, taktpinnar och trummor i olika storlekar.

Jag kan se att vi har själva tänkt efter och eftersom vi gjorde om lite på förskolan nu efter sommaren så har vi rensat ut bland alla grejer och upptäckte det klassiska... musikinstrumenten står i en garderob [...]. (Agda)

Agda berättar vidare att musikinstrumenten numera finns inne på avdelningen men barnen kan inte själva komma åt dem. Beata, som jobbar inom förskolan och som inte gärna själv sjunger och spelar, visade att musikinstrumenten förvaras i en låda inne på personalens kontor och berättade att en gitarr finns på den andra avdelningen. I lådan finns småinstrument som barnen själva kan spela på. Cecilia visade att deras musikinstrument finns i en låda som står placerad i en bokhylla i klassrummet. Där finns trianglar, trummor, tamburiner, claves och blockflöjt. Hon berättar också att det finns gitarrer och ett piano på skolan. På Doris skola finns inte så många instrument, det som finns är maraccas och xylofoner. Doris ser möjligheter och har tankar om att barnen ska få göra egna musikinstrument. Alla fyra pedagoger säger att barnen tycker det är jätteroligt när de får använda musikinstrument.

Agda hänvisar till läroplanen att det är viktigt att alla skall bli erbjudna musik och rytmik, att alla någon gång i sitt liv få prova på att använda musikinstrument. På Beatas förskola används musikinstrument inte så ofta.

Vissa musikinstrument är väldigt bra, andra har jag ingen nytta av för jag är hemskt dålig på att använd dem, men just trummande just den här takt, det hjälper upp ehh att hålla sången. Både jag och min kollega är vi ehh är inte så där jättebra på att sjunga, men har man lite hjälp av de tycker vi det är roligt och då tycker barnen det är roligt. (Beata)

Beata berättar vidare när det gäller tillgängligheten av instrument för barnen på förskolan.

Går ofta i periodvis att man kanske har de framme ett tag och så blir det, går det överstyr o då plockas dom undan sen glöms dom bort, sen kommer man på dem igen o sådär o tar fram dom lite. (Beata)

På Cecilias skola förvaras instrumentlådan inne i klassrummet och den används en hel del. Barnen älskar att använda instrumenten och de tycker det är så spännande när lådan plockas fram.

De älskar att använda instrument (skratt, skratt) det är det bästa som finns, när instrumentlådan kommer fram och liksom det e sån spänning bara wow nu kommer lådan och vilket instrument ska man få spela på idag. (Cecilia)

Agda, Beata och Cecilia tycker bara det är positivt med användning av musikinstrument. Ett litet tillägg gör Cecilia om det som kan vara negativt vid användning av musikinstrument.

I så fall om man ska ha lite negativt det är att det gäller o ha det lite styrt så det inte blir för rörigt. Men annars tycker jag det bara är roligt. (Cecilia)

Doris tycker det är mest positivt med att barnen får använda musikinstrument. Det viktiga med att använda sig av instrument är att barnen ska få in en rytmkänsla och känna takt. Liksom som Cecilia ser Doris en svårighet i att upprätthålla ordningen emellan sångerna men menar vidare att detta är en träning i sig.

4.3. ANVÄNDNING AV MUSIK OCH MUSIKINSTRUMENT I VERKSAMHETERNA

I förskolorna används musik och musikinstrument mest vid planerade samlingar. När det gäller skolorna används musik och musikinstrument i huvudsak på musiklektioner. Här ser vi likheten, både förskola och skola använder sig av musik och musikinstrument mestadels vid styrda och planerade aktiviteter.

Vid samlingarna använder Agda sig av handdockor och här är musik tillsammans med rörelser, rytmik och musikinstrument ett viktigt inslag. Huvuddockorna heter *Gul* och *Blå* och de bor i en väska som är med under samlingen. Dessa har olika kompisar som också bor i väskan. Barnen vill helst sjunga sånger som de känner igen och föreslår själva till exempel *Lille gris* när grisen kommer fram. Efter att barnen fått välja sång menar Agda att här är det lämpligt att presentera nya sånger för att vidareutveckla barnens repertoar. Detta för att det själva ska ha mer att välja ibland och för att det ska blir roligt.

Beata berättar att musik används till exempel i avslappnande syfte, som bakgrundsmusik när barnen målar och i samlingar. Vid samlingarna använder de sig bland annat av *musikkort* där barnen själv valt sånger och illustrerat till dessa. I slutet av intervjun berättar Beata att till jul blir det mer musik.

O sen så vet jag att nu när det blir jul så kommer det att bli mycket mer musik. Julsånger åh sen brukar vi spela upp någon saga, den här mössens julafton de brukar barnen tycka mycket om. (Beata)

Det viktigaste med musiksamlingarna menar Beata är att barnen har roligt. Att de förstår texter och förstår vad de håller på med är viktigt, men det allra viktigaste är att de har roligt.

Cecilia menar också att det viktigaste är att alla är med och att de vågar vara med. Musiken blir som ett avbrott i den vanliga undervisningen.

Och sen att man försöker variera det så att där är nånting som passar alla. Att man inte sjunger en hel musiklektion utan att man varierar och det gör jag rätt så mycket för vi har många spralliga barn och då varierar jag rörelsesånger o vanliga sånger, o lite dramaövningar till varje pass. Så vi inte sitter stilla i 40minuter utan vi sitter kanske i ett par minuter sen är vi uppe o rör oss o sen sätter vi oss osså är vi uppe o rör oss igen. (Cecilia)

Doris berättar att musik används vid musiklektioner, tema och att de nästan alltid har lugn musik i bakgrunden när de jobbar. Hon menar att det viktigaste med musik är att det ska vara roligt, sprida glädje och skapa en positiv stämning. Doris spelar inte själv något instrument men menar att det inte behöver vara ett hinder för musikundervisning. Det finns många bra komplement och hon nämner ”kompCDskivor” som exempel.

Agda lyfte fram ett exempel där barnens intressen inbjöd personalen till idé för barnens lek och lärande. En dag började ett barn prata om älgar vid frukostbordet. Efter frukosten valde en arbetskollega att rita älgar med några barn. Den andra kollegan gick in i ett annat rum tillsammans med några barn och sjöng sången *Älgarna demonstrerar*. Detta ledde vidare till att barnen gick runt i lokalerna med både sång och rörelser. Genom detta arbetssätt lyfte pedagogerna medvetet fram musiken som ett viktigt inslag i barnens lek.

Beata menar att syftet när barnen får använda musikinstrument är att de ska ges möjlighet att känna på takt och att de lär sig att använda dem. När det gäller utvecklingen av musik på hennes förskola tycker hon att de jobbar på bra med detta.

Jag kan känna att det vi har jobbat med nu, den här lådan som barnen har gjort själva att de e, de e något. De e det är ett stort steg för oss bara det eftersom vi inte har haft mycket musik. (Beata)

4.4. SPRÅK OCH KOMMUNIKATION

Agda, Beata och Cecilia säger att de ser musik som ett viktigt hjälpmedel vid språkinläring. Doris ser också musik som ett hjälpmedel för inläring och som exempel nämner hon veckodagar, månader och höger-vänster. Agdas syn på att använda musik med barn är att det är ett uttryckssätt som barnen kan ta till sig och menar vidare att musik är ett tryggt och roligt sätt att kommunicera på. Detta gäller även användning av musikinstrument. Agda berättar om ett barn som har vissa svårigheter med språket.

Det är så att jag håller på att arbeta med ett barn som har lite svårigheter e med språket och där är musiken ett viktigt hjälpmedel för det här barnet att e utveckla sitt språk. Sitt sätt o utrycka sig.. ja helt enkelt e få en mening eller hur man pratar helt enkelt, rytmen i språket. (Agda)

När det gäller födelsedagar berättar Agda att de sjunger *Vi gratulerar* samt *Happy birthday*, eftersom det i barngruppen finns ett barn som är tvåspråkigt. När ett barn fyller år på Cecilias skola sjunger de alltid *Jag må han leva* och därefter en önskesång för barnet.

Cecilia säger att variation är viktigt och berättar att barnen får prova på rytm, instrument, olika slags sånger och uppträda inför andra. Beata säger:

Ehh, barn tycker om att sjunga och vi har ju, det ingår ju i läroplanen, eh vad ska jag säga dom tycker det är roligt, med språket över huvudtaget. (Beata)

Det är viktigt att barn tycker det är roligt. Att dom förstår texter och förstår vad dom håller på med. Men att dom tycker det är roligt är det allra viktigaste. (Beata)

Med musikinstrument kan barnen även lära sig att samarbeta. Agda berättar om ett barn som spelade på en trumma och ett annat barn ville också göra detta. Då kom det spelande barnet på att det fanns fler trumpinnar och gav en till det andra barnet så att de kunde spela tillsammans. Beata nämner också att med musikinstrument tränas samarbete. Hon menar att när barnen spelar tillsammans får de lära sig känna på takt, hantera instrument och börja och sluta spela på instrumentet i samarbete med varandra.

4.5. KÄNSLOR

Agda poängterar att en stor och viktig del vid musiksamlingar är att sprida glädje men också att förstärka känslor. Kopplingar till detta kan göras utifrån den lek om älgar som Agda berättat om och som vi nämnt tidigare i arbetet. Under tiden som leken med älgarna pågick uppmärksammade Agda att ett av barnen blivit ledsen. Utan att släppa aktiviteten valde hon medvetet att fortsätta på temat älgar. Älgarna fick uttrycka sina känslor genom sång. De var de glada, de arga och de ledsna älgarna. Syftet med övningen var att istället för att prata om känslor, kunde barnen genom musiken identifiera sina känslor med älgarnas i sången.

[...] jag hade då också plockat fram en en fingerdocka som det var en älg också berättade den att den var ute och rodde och ramla dom i vattnet och då blev dom så lessna dom här älgarna [...]och där blir ju musiken ett, ett ja viktigt hjälpmedel, alltså detta, man når ju fram till barnen istället för att sitta och prata om att ja ibland är man ju arg och ibland är man ju lessen då kan man få igång den här sången och barnen kan identifiera sig med älgarna[...] (Agda)

Cecilia berättar om tips hon fått från en musikgrupp där hon deltagit. Detta har också med känslor att göra.

Sen eh har jag även ja fått lite nya tips och så där från den här musikgruppen där man kan måla till glad och arg musik, att man kan måla i olika färger till musik o att man kan lyssna på olika sorters musik och måla till. Och att man även kan göra en berättelse av en sång, man klipper ur olika meningar och låter varje barn få illustrera den meningen i musik. (Cecilia)

Doris säger att de nästan alltid har lugn relaxmusik på i bakgrunden när de jobbar i klassrummet. Hon märker att detta har en lugnande effekt på barnen och det blir en lugnare miljö. Beata berättar att de använder sig av musik i avslappnande syften och även som bakgrundsmusik när barnen målar.

4.6. INTEGRERING

Integrering av musik och musikinstrument i andra delar av verksamheterna finns i snäv utsträckning. Alla fyra pedagoger tycker att musik är ett bra hjälpmedel som kan användas för inläring. I förskolorna ser pedagogerna leken som viktig och ser möjligheter att integrera musik. I skolorna berättar pedagogerna att musik används vid temaarbete.

Beata berättar att musik och musikinstrument integreras i gymnastiken. Detta genom att barnen sjunger men även att instrument (tamburin) används när barnen skall springa. Cecilia säger att musik används i första hand på musiklektioner men även under temaarbete som de

har ibland. Ett temaarbete kan till exempel vara hösten och då plockar pedagogerna in musik genom att sjunga sånger som handlar om just hösten. När det gäller integrering av musikinstrument med andra delar säger Cecilia:

Alltså möjligheterna finns, men vi har faktiskt aldrig provat det o ha instrument till andra bitar. (Cecilia)

Så det är ens egen fantasi som sätter stopp för det, ja. (Cecilia)

Hos Doris integreras inte musik mycket med andra ämnen i dagsläget men hon ser möjligheter till att göra det.

Jaa, dee (lång paus) man kan ju ha användning för de i matte eh i grundläggande matte med sex åringar. Att man kan slå de ant.. de, i maraccas till exempel slå de antalet gånger som tärningen visar o ja eh, ja man kan ju göra mycket det är bara fantasin som hindrar en (fnitter). Jag tror inte vi gör de så mycket så där jättemycket. (Doris)

Senare i intervjun berättar Doris om ett arbetssätt utifrån en bok som handlar om klassiska kompositörer och deras liv. Här får barnen höra en berättelse om hur musikstycken kom till och även lyssna till dem.

Vid frågan om integrering berättade Agda om olika lekar som barnen ofta leker. Genom vår fråga om integrering kom hon på vilka möjligheter musikinstrument kan ge för att förstärka barnens lek. Hon berättade att barnen leker mycket dinosaurier och istället för barnens skrikande till dinosaurierna såg hon hur musikinstrument kan användas för att förstärka leken. Agda nämnde ytterligare en annan lek som gick ut på att barnen lekte att de skulle göra en resa till havet.

[...] där skulle jag ju som pedagog nu när jag tänker efter hade jag mycket väl kunnat gå och hämta instrumenten och schhhh liksom spela och att man hörde havet och förstärka deras lek, genom o plocka in instrumenten, det var ju himla bra tips, det ska jag tänka på mer. (Agda)

4.7. UTBILDNING

Samtliga intervjuade pedagoger uttrycker att de tycker utbildning, inom musik, är viktigt och något som behövs. Agda, Beata och Cecilia svarar snabbt att utbildning är viktigt inom musikämnet. Doris menar till en början att det finns mycket hjälpmedel att tillgå som stöd vid användning av musik och då behöver man ingen särskild utbildning. Hon ändrar sig efterhand

och menar slutligen liksom de andra tre pedagogerna att det ändå är viktigt att ha en bra grund att stå på.

De, de e ju aldrig fel med utbildning men jag tror ju att man kan klara sig rätt bra ändå för där finns ju så mycket bra eh, eh kompCDskivor o så nu o eh asså man har ju rätt så många bra hjälpmedel det har man men visst är det bra o ha en utb...man kan ju göra mycket med musiksagor o eh det vet jag att jag fick lära mig när jag gick på högskolan o nå, jag tycker det är bra att ha en grund, man måste nog ha en grund. Så man vet varför man gör det man gör.(Doris)

Pedagogerna på Agdas förskola har efterlyst utbildning inom de estetiska och praktiska ämnena, något de inte har fått gehör för.

Musik och andra skapande ämnen kan vi inte läsa oss till, där behöver man stöd från de professionella som kan mycket inom detta område. (Agda)

Beata tror att utbildning behövs kontinuerligt. Detta för att få nya tips och idéer på hur musik kan användas i verksamheten. Hon menar vidare att det är speciellt viktigt om man som pedagog anser sig okunnig inom området. Cecilia tycker det är en självklarhet med utbildning inom musikområdet. Hon känner att hon hade behövt mer och har därför valt att gå lite kurser för att hon själv ska utvecklas inom ämnet. Här har hon fått en del tips på hur musik kan användas i barngrupper.

5. DISKUSSION

De tillfrågade har under intervjun nämnt läroplanerna och att dessa ska följas. Under förskolans uppdrag står det att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer däribland sång, musik och rytmik utgör både metod och innehåll i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. (Lpfö 98) I läroplanen för skolan står under uppdraget att skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. (Lpo 94)

Vi upplever att förskolan har bättre förutsättningar för att kunna använda musik och musikinstrument. Skolans verksamhet känns mer styrd och barnen har schema att följa där musiklektioner finns inplanerade. Därmed ges det spontana användandet av musik inte så stort utrymme. Detta är något som också Sundin menar då han skriver att det kan vara lättare att låta musiken få en naturlig och självklar funktion i förskolan. (Sundin 2003, s. 158)

Likheter som vi kan se mellan förskola och skola i våra intervjuer är att båda använder mestadels musik och musikinstrument vid styrda aktiviteter. Alla fyra pedagoger framhäver att det ser positivt på att barnen tillåts använda musikinstrument. Cecilia och Doris som båda jobbar inom skola nämner dock att det krävs en viss struktur för att ordning ska upprätthållas. De menar att det lätt kan bli rörigt och det kan vara en negativ sida av att låta barn använda musikinstrument. För oss blir det tydligt att det är i skolans värld som det ställs större krav på ordning och lydnad hos barnen. Varför är det så? Har det med åldern att göra? Har man högre toleransnivå på förskolan? Detta kan bli upplägg för en ny intressant studie.

När det gäller hur och vad man gör inom ämnet musik kan vi se skillnader som styr genom pedagogerna intresse, lust och vilja för ämnet. Då spelar det ingen roll om pedagogen jobbar på förskola eller skola. När det gäller de tillfrågade pedagogernas syfte framhåller samtliga att det viktigaste med musik är att det ska vara roligt för barnen.

Vidare ser pedagogerna musik som ett viktigt hjälpmedel och verktyg vid inläring. Agda som jobbar på förskola och Cecilia från skolan berättar att musik bland annat används för att förstärka känslor. Beata och Doris tar upp musikens betydelse för att få en lugnare miljö. Både språk och musik är nära sammankopplade. De påverkar, stöder och stimulerar varandra. (Arnér & Sandén 1978, s. 14)

I förskolorna finns olika instrument förvarade oåtkomliga för barnen. I den ena skolan finns musikinstrument i en låda inne i klassrummet. På den andra skolan finns inte så många instrument. När det gäller tillgängligheten av musikinstrument tycker vi detta är intressant då man i många verksamheter har *målarrum, dockvrå, myshörna med kuddar och böcker* och så vidare. Musik är något som låter mycket och detta tror vi kan upplevas som jobbigt. En annan anledning kan vara att musikinstrument är något som kostar mycket och en rädsla kan finnas att dessa skall bli förstörda vid spontant användande.

Jederlund menar att om man vill arbeta med musik i barngruppen är det viktigt att ha musikinstrument av god kvalitet, det är en investering för många år framöver. (Jederlund 2002, s. 143) Vi tror, precis som Arnér & Sandén skriver, att barn klarar av att använda enklare musikinstrument, bara de får tydliga instruktioner och information från början. (Arnér & Sandén 1978, s. 30)

Vår egen erfarenhet säger oss att ju mer naturligt musikinstrument finns för barn desto mindre inbjuder det till att hanteras ovarsamt. Här vill vi återigen poängtera vikten av att barnen från början fått instruktioner och regler för användandet. Vid intervjuerna framkom att där inte fanns något piano på någon av förskolorna. På en av skolorna hade man ett piano men inte i närheten av klassrummet.

I litteraturen tar Bjørkvold och Lindgren upp pianot som instrument för barn. Bjørkvold menar att pianot är ett för avancerat och svårt instrument för små barnahänder. Han menar att blåsinstrument är mer lämpliga för barn att börja med. (Bjørkvold 1991, s. 221-222) Lindgren däremot ser pianots möjligheter för barnens lek och lärande. Han menar att vuxna ofta sätter för snäva gränser för barns ljudskapande (Öhrström 1992, s. 48) Vår första reaktion var att vi inte höll med Bjørkvold, men efter att ha läst flera gånger förstår vi att han beskriver och jämför barns förutsättningar när det gäller att **lära** sig ett musikinstrument med alla dess krav. Däremot är Bjørkvold positiv till att barn får möjlighet att prova på, leka och bli nyfikna på olika musikinstrument, däribland piano. Många föräldrar vill se sina barn börja tidigt med att lära sig spela ett instrument men Bjørkvold menar att det är för höga krav på ett barn. Han menar att man bör vänta med detta några år. (Bjørkvold 1991, s.221) När det gäller att låta barn börja med blåsinstrument för att det skulle vara lättare håller vi inte med Bjørkvold. Att

blåsa kan verka lätt men det krävs en speciell teknik och det gäller även fingersättningen där det krävs bra finmotorik.

Vi tycker att Lindgrens men även till viss del Bjørkvolds syn på musik med barn stämmer väl överens med det förhållningssätt som vi önskar framhålla med vårt arbete. Det vi menar är att musik och musikinstrument skall användas utifrån barns villkor på ett lekfullt och roligt sätt, då blir det meningsfullt och leder till lärande. I Bo Nilssons avhandling ”Jag kan göra hundra låtar” har han låtit barn få skapa musik, med digitala verktyg, på ett lekfullt och kreativt sätt. (Nilsson 2002, s. 206ff) Här kan vi se att Nilsson valt instrument som lockar barn till att utforska och skapa egen musik. Det ställdes inga krav på förkunskaper och inte heller på vad som skulle presteras. Dessa barn har säkert lärt sig mycket som leder dem vidare i ett livslångt lärande och som Säljö menar är alla situationer lärande. (Säljö 2000, s.12)

Som vi redan nämnt berättade samtliga intervjuade att musikinstrument inte finns tillgängliga för barnen i verksamheterna. Agda säger att hon tror att det klassiska är att musikinstrumenten finns oåtkomliga för barn. Under VFU:n var en av oss på en förskola med barn i åldrarna ett och ett halvt till två och ett halvt år. Inne på avdelningen fanns inga instrument, de fanns i en garderob i förrådet. Trummor, trianglar, taktpinnar och maraccas plockades fram. Barnen fick undersöka och lära känna instrumenten i mindre grupper vid ett flertal tillfällen. Pedagogerna på VFU-platsen hade tidigare inte tänkt på att använda musikinstrumenten. Förhoppningsvis blir det ändring på det nu eftersom de såg barnens lust och glädje när musikinstrumenten kom fram. Barnen fick vara delaktiga och ta ansvar både när instrumenten skulle plockas fram och plockas undan. De placerades så att barnen kunde peka och visa när de fick lust att använda dem igen.

Musikinstrument bör förvaras åtkomliga för barn, så att de blir en naturlig del i barnens miljö. (Arnér & Sandèn 1978, s. 30ff) Små barn utforskar instrumenten genom att de suger, biter och bultar på dem. För alla barn är det viktigt att prova instrumentens möjligheter. (Sundin 2001, s. 161ff) Därför är det enormt viktigt att pedagogen på ett lekfullt sätt visar musik och musikinstrumentens möjligheter för och tillsammans med barnen. (Bjørkvold 1991, s. 220ff)

Vi menar att det beror på pedagogen när det gäller hur mycket musik och musikinstrument som används i verksamheten. Här handlar det om att känna sig säker och trygg i det man gör även om man inte är ”expert” inom ämnet. För barnen är det av stor betydelse att de får en

förebild. Agda säger själv att hon gärna använder sig av musik med barnen. Hon tror däremot att många känner sig osäkra och detta blev bekräftat för oss, då Beata framhåller att hon inte tycker sig ha tillräckliga kunskaper inom ämnet musik.

Både jag och min kollega är vi ehh är inte så där jättebra på att sjunga[...] [...]sen så finns en gitarr. Vi på vår avdelning använder inte den så mycket, vi kan inte spela så bra, så vi tycker inte vi behöver den. (Beata)

Trots hennes osäkerhet använder de sig ibland av musik. Hon ser trumman som ett viktigt hjälpmedel för att hålla upp sången och takten.

Det är inte så lyckat att sitta stel och bara sjunga en sång, man bör använda sig av kroppen så att sången blir mer levande. (Hammershøj 1997, s. 44ff)

I intervjuerna från skolan sa både Cecilia och Doris att integrering inte förekommer så mycket men möjligheter finns för det. Båda uttrycker sig med att det bara är fantasin som sätter stopp. Detta väckte tankar hos oss, skillnaden mellan förskola och skola gör sig än en gång påmind. I förskolan är leken mer självklar för lärande än vad den är i skolans värld.

Ett av våra syften var att väcka tankar som kan leda till vidare idéer om hur musik och musikinstrument kan användas för lek och lärande. Under intervjuernas gång tror och hoppas vi, att vi satt igång tankeprocesser hos pedagogerna när det gäller användandet av musik och musikinstrument.

[...]det var jättebra! måste jag ju säga att jag kom fram till det nu med er hjälp.. ja tack för det!
(Agda)

Eftersom det ingår mycket lek på förskolan fick hon den ena idén efter den andra på hur hon skulle kunna få in musikinstrument som en del i leken. Exempel som vi fick var att spela in *dinosaurieljud* gjorda på instrument. Detta för att för minska barnens skrikande och förstärka deras lek. Emellanåt leker barnen mycket ambulans och polis och även här såg Agda möjlighet att använda instrument.

Än en gång knyter vi an till Sundins syn om att musik kan ingå i de flesta ämnen i skolan men att det är lättare i förskolan att låta musiken få en självklar och naturlig funktion. (Sundin 2003, s. 158, 168)

Vi tycker båda det är roligt med musik och för oss är det en självklarhet att musik ska användas mycket i arbete med barn. Vi älskar att sjunga och spelar gärna olika instrument, men behärskar inget ”fullt ut”. Med det menar vi att vi spelar på olika instrument med några ackord här och några där. Vi känner att vi har viljan, vågar och brinner för detta. Vi känner ingen osäkerhet att använda oss av musik med barn.

Under arbetets gång blev vi medvetna om att alla inte tänker som vi. I våra intervjuer kom det fram hur viktigt pedagogerna tycker det är med utbildning inom ämnet musik. Beata säger att det inte används mycket musik och musikinstrument i deras verksamhet. Anledningen är att ingen av pedagogerna anser sig kunna sjunga eller använda instrument. Agda, Beata och Cecilia uttrycker vikten av kontinuerlig utbildning. Cecilia har på eget initiativ sett till att gå kurser då och då. Detta för att stärkas i sin yrkesroll och för att få tips och idéer. Agda poängterar, för att kunna använda sig av musik och musikinstrument i verksamheten önskas utbildning från professionella, **inte** att de professionella ska komma ut i verksamheten och underhålla. Hon berättar att med ett EU-projekt finns pengar för utbildning men dessa pengar läggs nästan uteslutande på teoretiska ämnen. Detta trots önskemål och argument som pedagogerna framfört till ledningen.

Musik och andra skapande ämnen kan vi inte läsa oss till, där behöver man stöd från de professionella som kan mycket inom detta område. (Agda)

Ett stort problem vid lärarutbildningarna är att de blivande pedagogerna inte ges tillräckligt med kunskap om musikämnet. Detta leder till att de saknar sångvana och därför känner de sig osäkra på att använda sig av musik med barnen. (Uddén 2001, s. 2-3) Musik har med lust att göra och tid måste ges för att barnen ska kunna undersöka och prova sina lustkänslor. En vuxen behövs för att ge stöd och uppmuntran vilket leder till att barnen vill lära sig mer. (Öhrström 1992, s. 23ff)

Vi önskar att alla pedagoger ska få möjlighet till stöd och utbildning så att de kan känna sig trygga i sin roll när det gäller att använda sig av musik och musikinstrument.

Som avslutning på diskussionen vill vi än en gång lyfta fram det citat som innefattar en stor del av det som vårt arbete går ut på:

Vi vuxna är så rädda för att göra bort oss. Men när vi gör musik tillsammans med barn är det ingen som ställer några krav. Barnen förväntar sig ingen operaaria eller något briljant solo. Nej, musik med barn är kommunikation på en annan nivå, en lek och en upptäcksfärd, ett givande och ett tagande. Våga vara barnslig!

(Burström1985, s. 6)

5.1. METODDISKUSSION

Personalen på dagens förskolor och skolor jobbar under snäva ramar med dålig ekonomi, stora barngrupper och låg personaltäthet. Detta gör det svårt för personal att avsätta tid för en intervju. Det visade sig vara svårare, än vi kunde ana, att få någon att ställa upp på vår undersökning. Efter flera nekande svar valde vi, som vi tidigare nämnt, att ta kontakt med våra VFU-platser. Vi valde en annan avdelning på förskolan respektive en annan klass på skolan än där vi själva varit. Personalen på de båda förskolorna fick avsätta sin egna enskilda planeringstid (som är en timme i veckan) för att kunna ställa upp på vår intervju. Personalen inom skolan, valde en lektion där de var två pedagoger, så att en kunde avvika. Under en skolvecka fanns inte så många lektioner av detta slag att välja på. Vi uppskattar att de trots dessa snäva ramar valde att ställa upp, så vår kvalitativa undersökning kunde genomföras.

Under en av intervjuerna som gjordes i ett personalutrymme, blev vi avbrutna vid ett tillfälle. Någon kom in i rummet för att hämta något men detta påverkade inte pedagogen som fortsatte prata. Att bli intervjuad påverkar människor på olika sätt, speciellt när bandspelare används. Hur intervjuerna utvecklas beror på intervjupersonens intresse och förmåga att svara på oförberedda frågor. (Patel & Davidsson, 2003) Under vår bearbetning visade det sig att det emellanåt fallit bort delar av meningar från intervjuerna. Det beror på att bandspelaren, som vi lånat på Kristianstads högskola, är försedd med en avstängningsfunktion som gör att om det blir en längre paus spelas inte detta in på bandet. Den sätts automatiskt igång igen vid tal men ibland reagerade den långsamt. Bortfall kan också bero på att den intervjuade ändrade tonläge och pratade tystare. Detta kan kanske påverka trovärdigheten av undersökningen men vi menar att eftersom vi båda medverkat vid intervjuerna har vi kunnat reda ut det mesta av svaren under bearbetningen.

5.2. KONSEKVENSER FÖR YRKESROLLEN

Vår tro om att det är viktigt med musik och musikinstrument för barns lek och lärande har stärkts genom arbetets gång. Genom litteraturen har vi dels fått ny kunskap men även fått bekräftelse på sådant som vi tidigare tyckt och tänkt. Mycket handlar om pedagogens förhållningssätt till musik och musikinstrument. Det gäller att vara en bra förebild för barnen och det kan alla vara även om man inte behärskar sång och musikinstrument "fullt ut". Det viktiga är att man har lusten och att man vågar. Då blir det roligt och meningsfullt. Det framkom även i vår undersökning vikten av utbildning. Önskan av kontinuerlig utbildning är inget vi tidigare funderat över men genom intervjuerna fick vi en annan syn. Vi förstår att man behöver ständig förnyelse och nya idéer för att behålla och höja kvalitén i verksamheterna. Vad beror det på att inte utbildning inom musik prioriteras? Är det för att det anses vara ett ämne som många upplever att *vem som helst kan hålla i*? Är det av ekonomiska skäl? Ja, frågorna kan bli många men något svar kan vi inte ge här. Däremot vill vi lyfta fram det för det tål att diskuteras.

6. SAMMANFATTNING

Leken är en livsform som är i ständig rörelse. Skapande lek, musik och spontansång ger barns tillvaro unika möjligheter till form och struktur. Pedagoger bör utgå från barnets egen lust och tid och möjligheter måste ges för musikskapande, som är ett lärande förknippat med lek och kreativitet. Musikinstrument kan också vara den egna kroppen eller inredning såsom bord och stolar, det är bara fantasin som sätter gränser. Med musikinstrument tränas fantasi, koncentration, motorik och uttrycksförmåga på ett lekfullt sätt. Barn klarar av att använda instrument med rätt instruktioner från början och får de förtroende lär de sig att ta ansvar. Många pedagoger saknar kunskaper om musikämnet och känner sig osäkra inför att använda sig av musik med barn. För barnen är det av stor betydelse att de får en förebild. Det är enormt viktigt att pedagoger på ett lekfullt sätt visar musik och musikinstrumentens möjligheter för och tillsammans med barnen. I Lpfö och Lpo betonas att leken har stor betydelse för lärandet och att eleven ska erbjudas olika uttrycksformer däribland musik.

I litteraturgenomgången vill vi visa vad som finns skrivet och forskat om musik och musikinstrument. Vi kan se tydliga kopplingar genom vår litteraturgenomgång och genom den kvalitativa undersökningen. I den empiriska delen sökte vi svar på hur pedagogerna använder musik i verksamheterna. I intervjuerna framkommer det att musik används i olika utsträckningar, beroende på pedagogernas intresse, lust och tro på sin egen förmåga. Vi sökte också svar på om musikinstrument finns på förskolan/skolan och i så fall, var de finns och när dessa används. Musikinstrument finns och används i alla de intervjuades verksamheter, men i olika utsträckningar. Det finns en likhet mellan förskola och skola där vi kan se att instrument mestadels används vid styrda och planerade aktiviteter. Musikinstrumenten är inte fritt tillgängliga för barnen i någon av verksamheterna. Vi har vidare studerat hur musik och musikinstrument integreras och även lyft fram pedagogernas syn på utbildning inom musikämnet. Integrering förekommer i snäv utsträckning. När det gäller utbildning har alla tillfrågade uttryckt att det är viktigt och något som behövs.

Vi önskar att vårt arbete har väckt tankar och intresse hos pedagoger så att musik och musikinstrument lyfts fram och används på ett lekfullt sätt. Vi hoppas att musik och musikinstrument blir en naturlig del i barnens miljö och bidrar till deras lärande, ett lärande för livet.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Arnér, B. & Sandén, G. (1978) *Vi äro musikanter*. Lund: LiberLäromedel
- Bjurwill, C. (2001) *A, B, C och D. Vägledning för studenter som skriver akademiska uppsatser*. Lund: Studentlitteratur
- Bjørkvold, J-R. (1991) *Den musiska människan*. Upplaga 1:2, Hässelby: Runa förlag AB
- Bjørkvold, J-R. (1998) *Sköldpaddans sång*. Hässelby: Runa förlag AB
- Burström, A (1985) *Musik & lek*. Stockholm: AB Carl Gehrman's musikförlag
- Hammershøj, H. (1997) *Musikalisk utveckling i förskoleåldern*. Lund: Studentlitteratur
- Jederlund, U. (2002) *Musik och språk – ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. Stockholm: Runa förlag
- Nilsson, B (2002). *Jag kan göra hundra låtar – Barns musikskapande med digitala verktyg*. Lund: Media-Tryck
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- SAOL 12 (1998) *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (12:e uppl.)*: Nordstedts Ordbok
- Sundin, B. (1988) *Musiken i människan*. Stockholm: Tryckning de Besche-Nilsson Offsettryck AB
- Sundin, B. (2001) *Barns musikaliska utveckling*. Tredje omarbetade upplagan. Stockholm: Liber
- Svenska språknämnden. (2000) *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber
- Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken – Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma
- Uddén, B. (2001) *Musik pedagogik med kunskapande barn*. Visby: Godrings tryckeri

Utbildningsdepartementet. (1998) *Läroplan för förskolan/Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes förlag

Utbildningsdepartementet. (1998) *Läroplan för de obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet/Lpo 94*. Stockholm: Fritzes förlag

Vetenskapsrådet. (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab

Öhrström, L. (1992) *Musik med barn*. Gävle: Westlund & Söner

BILAGOR

		sidan
Bil. 1	Tack!	36
Bil. 2	Intervjufrågor	37
Bil. 3	Intervju 1	38-42
Bil. 4	Intervju 2	43-44
Bil. 5	Intervju 3	45-46
Bil. 6	Intervju 4	47-48

Tack för att Ni ställer upp på vår intervju som handlar om musik!

Det är frivilligt att delta och Ni kan avbryta intervjun när som helst. Vi kommer inte att uppge Ert namn eller namnet på förskolan/skolan utan svaren kommer att hanteras anonymt.

Vi är två högskolestuderande som läser sista terminen på Lärarutbildningen. Er insats är mycket värdefull för vår C-uppsats. Redovisning av denna kommer att ske i december 2004 på Högskolan i Kristianstad. Om intresse finns kan Ni få ett exemplar av vårt färdiga arbete.

*Än en gång Tack!
Maria Ivarsson och Jeanette Lübeck*

INTERVJUFRÅGOR

Bilaga 2.

1. Vilka åldrar har barnen?
2. Använder Ni er av musik i verksamheten och i så fall skulle du vilja beskriva på vilket sätt Ni gör detta?
3. Har Ni något syfte vid användning av musik?
4. Vad anser du är det viktigaste vid musiksamlingar/lektioner?
5. Vad innebär musik/musikinstrument för dig som pedagog?
- 6a. Finns det några musikinstrument på er skola/förskola? Om det finns, vad för slags instrument och var finns dem?
- 6b. Hur ofta och vid vilka tillfällen använder barnen sig av dessa?
- 6c. Vilket är syftet med att barnen får använda musikinstrumenten?
- 6d. Vad tycker barnen om att använda dessa?
7. Ser du något positivt respektive negativt till att barnen använder sig av musikinstrument?
8. Tror du att man som pedagog behöver särskild utbildning inom musik för att kunna utöva musik med barn? (ev. be om ett utvecklat svar)
9. Ser Ni möjligheter att integrera användning av musikinstrument med andra delar i verksamheten och i så fall hur?
10. Om Ni skulle vilja utveckla något inom ämnet musik i er verksamhet, vad skulle detta vara?

Fråga 1

Dom e två och ett halvt till fyra år, det e en så kallad mellanavdelning. De e inte dom allra yngsta och inte de allra äldsta.

Fråga 2-3

Ja e, dels kan jag säga att vi använder oss e... vi sjunger väldigt mycket med barnen det kommer dels spontant ee många sånger de sjunger mycket, så dom e, i denna åldern...har man ju kan säga mer och mer verbalt. Så att dom e... många tror jag uttrycker sig med hjälp av sången också, provar ord, språket helt enkelt, tränar sig själva. Och e... och sen är där också en hel del vet jag som man inte tänker på att de sjunger så mycket själva liksom, men man säger att de sjunger en del sånger hemma, men då är det sådant som kommer från oss i styrda verksamheter i styrda delar av verksamheten som klassiska samlingar och så här. Men det är så här att vi har ett väldigt ett öppet sätt så att vår verksamhet grundar sig på att vi... att barnen ska va, känna glädje och va trygga hos oss och det är ett lärande för livet. Därför försöker vi hela tiden se till dom(deras behov) spontant ta tag i det som barnen... det som kommer från barnen varje dag och sen så nystar vi vidare på det och eftersom vi har ett samarbete i mellan personalen så kan vi dela upp detta i e.. inom det kan va så att en en ide´ spirar till att en personal kommer på iden att man kan(?)

En dag så började vi prata.... Började man vid frukostbordet, älgar det var ett barn som började prata om älgar (host, host) så där efter frukosten så satte min kollega igång och rita älgar medan jag eh i ett annat rum då tillsammans med några barn där och satte igång och sjunga älgarna demonstrerar vilket ledde till att vi sjöng ja, älgarna demonstrerar helt enkelt och gjorde rörelser till dessa och gick runt i lokalerna och demonstrerade så hängde, hänger dom barnen på som vill och det är det jag menar med ett tillåtande arbetssätt där musiken ju är en, ett viktigt inslag i det här arbetssättet. Och eftersom då vi gjorde rörelser till detta och så så är det ju musik och lek nära sammankopplade och vad det led så höll vi på med det här älgarna demonstrerar sen va det någon som slog nån så den blev lessen jag hade då också plockat fram en en fingerdocka som det var en älg också berättade den att den var ute och rodde och (?) ramla dom i vattnet och då blev dom så lessna dom här älgarna och då e, hade jag, satte jag igång med en annan sång där man sjunger vi sitter här och ror och så är man dom lessna älgarna eller då vilket sammanhang som passar. Lessna barnen och så där man kan uttrycka sig, där barnen får uttrycka sina känslor och så får man med arga och då **sitter här och ror** (sjunger argt) och där blir ju musiken ett, ett ja viktigt hjälpmedel, alltså detta, man når ju fram till barnen istället för att sitta och prata om att ja ibland är man ju arg och ibland är man ju lessen då kan man få igång den här sången och barnen kan identifiera sig med älgarna då så att ee... sen har vi även så att ee vi har samling men det är också så att är det något barn som just den dan inte vill eller så, dom kommer själva, vi tjarar inte på barnen o va med utan vill de inte av en anledning så behöver dom inte, då kan man va med en personal och göra något annat eller ja ligga och leka med nånting annat som man håller på med. Men det beror... det är ju alltid så, nästan alltid att de flesta vill ju vara med och ee då arbetar vi mycket med dockor och där musiken också kommer in som ett viktigt ett inslag ee en gång i veckan har jag, håller jag i en samling och då (host, host) har jag handdockor i en väska. Där är Gul och Blå är huvuddockor, dom har olika kompisar, bland annat ee ja till exempel en gris och då ee blir det ju oftast att man sjunger lille gris för den föreslår barnen ofta för dom e själva... ja det är en sång som man ju ofta använder tillsammans med småbarn och e dom kan den sången nu och då känner dom igen den och plockar fram den själva sen kan man själv som vuxen presentera eh nya sånger till andra figurer som man e.. själv som man då vidareutvecklar deras repertoar helt enkelt för att dom själva ska ha mer o välja ibland för att

det ska bli roligt. Och roligare och där man också kan ha mer komplicerade texter och ja komplicerade sånger eller så i sammankopplade till (?) som man ser denne åldern kanske då disneyfilmer eller Pippi Långstrump eller ett visst ämne. Så att tillfället antingen om temaämne eller att ja även alltså musik är ju även ett sätt att jobba med tema och där sången då e blir liksom ett av huvudtemana att man kommer på en sång. Och naturligtvis sjunger vi eh vi gratulerar när barnen eh när vi gratulerar barnen på deras födelsedag och då är det så i vår barngrupp just nu att vi har en som är tvåspråkig som är engelsktalande så nu när vi har födelsedagsfest så sjunger vi vi gratulerar på svenska och så sjunger vi happy birthday på engelska.

Fråga 4

Jag kan ju säga att vid fruktsamling som det är hos oss nu är sammankopplat med rekvisita såsom dockorna, handdockorna, (host, host) eller tillsammans med rörelser, rytmik eller med musikinstrumenten. Jag kan se att vi har själva tänkt efter och e eftersom vi gjorde om lite på förskolan nu efter sommaren så har vi rensat ut bland alla grejer och upptäckte det klassiska... musikinstrumenten står i en garderob i (?) och numera har vi en plats där vi har musikinstrumenten framme och där vi tar fram eh instrumenten också. Det viktigaste med musiksamlingar var ju frågan ja... Eh jag tycker att det är att använda musiken som ett instrument i vad man vill lyfta fram det måste inte bara va eh alltså bara va, nu är ju glädje är ju en stor och viktig del i det hela men. Men alltså att förstärka känslorna skulle jag vilja säga. För att förstärka känslor.

Fråga 5

Det är det att eh direkt och tryggt och ett roligt sätt att kommunicera med barn. Och då ett eh ett uttryckssätt som barnen kan ta till sig.

Fråga 6a

Alltså har dom under eh under mina två år på denna förskola, förvarats i ett förrådsutrymme, det är så att dom instrumenten vi har är mycket välbevarade.. tyvärr kan man kanske säga på ett sätt eh från det goda 70-talet. Det är taktpinnar, det är som ett piano men ett sånt instrument där det eh alla toner finns i två skalor eh...man kan lägga det på bordet och så slår man på det med pinnar och så kan man (?) samma princip.

Ja vi förstår, tror att det heter xylofon.

Ja! Xylofon eh vi har eh trummor eh vi har alltså såna här trummor som man kan slå på med händerna. Eh vi har tre fyra stycken i olika storlekar, vi har trianglar, vi har eh maraccas och vi har eh ingen gitarr däremot så brukar jag ta med mig gitarr hemifrån. Numera får man ta med sig det mesta av materialet hemifrån, vad vi upplever. Frågan var vilka instrument har vi och var förvaras dom? Som sagt har vi varit självkritiska och eh efter den här städningen så förstod vi ju själva.. varför ligger dom här instrumenten i förrådet, det e knappt man kommer åt förrådsutrymme vad man ska ha det till så vi tog in en hylla inne på avdelningen.

Fråga 6b

Som när vi från början antingen samling eller ja samling och då då menar jag inte... alltså spontan samling kallar jag detta nu för att eh men styrd vuxenaktivitet eh någon gång emellanåt jag kan säga eh under en halv termin kanske 5 gånger att barnen ser instrumenten och vill ta ner dom.. det kan vara anmärkningsvärt... varför är det så? Det kanske är mer styrt

så att barnen själva kan välja att använda dom mer. Kanske låter dom mycket och jag måste säga att det är klassiskt att man är rädd för att ta ner instrumenten till barnen ja eh tillhör e också dom som tycker att det är nog.. e så, kan jag säga utifrån att vi har eh .. filmat vid ett tillfälle när instrumenten var nere, egentligen för att vi håller på och videofilmar ganska mycket för observation. Där kom ju fram saker som vi såg som vi uppmärksammade. Ett barn satt och spelade på en trumma, ett annat barn ville också göra detta, och e hur skulle dom lösa detta? Detta barnet öh Det barnet som eh själv satt och spelade på trumman först kom på den geniala iden att hon tog fram en eh trumpinne till den andre också, och det fanns tillgängligt, saker och ting att välja (host) mer än en trumpinne. Hon gav en trumpinne till det andra barnet och så spela dom. Det är också så att eh om man leder som personal så e låter man sin röst styra eh och kan berä.. alltså till exempel berätta eh så barnen själva förstår att dom om det ska va tyst (sänker rösten). Det var också så att under videofilmningen kunde vi se att en *flicka tyckte ljudet var för högt* och tydligen var det många barn som **inte** tyckte det eftersom då hade dom ju uttryckt detta. Men hon tyckte det var högt, höll för öronen och sa fröken fröken det är för högt! Men då sa e jag att e Om du tycker det är för högt får du jättegärna ta med dig ett instrument och sätta dig i ett rum här bredvid och spela. Men det valde hon inte att göra men hon hade möjligheten.

Men just nu har det vatt aktuellt faktiskt e lägligt nog får man ju säga, men det e för att vi blitt e att vi har eh tatt tag och gjort ordning på förskolan vilket e faktiskt e en sån ordning av miljön kan också betyda att man hittar saker och ting som man har undanstoppade, faktiskt. Jag tror det är ganska vanligt att dom är undanstoppade. E barngrupperna har ju också växt på sista tiden vilket jag tror många har, psykiskt sett, man har blitt rädd för och ha in sånt som ger ljud ifrån sig.

Fråga 6c

Ehh, jaa .. det e att e ja dels att musik och rytmik är ju nånting som vi ska erbjuda till barnen i verksamheten det står i läroplanen ju. Och e erbjuda ge upplevelser så att e man själv senare i livet kan e kan e ha nytta. All annan e material e såsom musikinstrument ja vad ska ja mer säga.. datorer ni hör själva musikinstrument det är ju, det är vårt liv egentligen ju alltså att det är inte säkert alla har det hemma då ska man ha fått bli erbjuden någon gång i sitt liv.

Fråga 7

(?) de e göra inte bara själv orden utan eh (?). Det är så att jag håller på att arbeta med ett barn som har lite svårigheter e med språket och där är musiken ett viktigt hjälpmedel för det här barnet att e utveckla sitt språk. Sitt sätt o uttrycka sig.. ja helt enkelt e få en mening eller hur man pratar helt enkelt, rytmen i språket. Och för att det ska låta mera då räcker det kanske inte med ett eller med ett visst instrument. Sen blir det roligare inte så torftigt helt enkelt o sjunga, eh dessutom eh blir det ja lättare för barnet ett hjälpmedel, det är inte så lätt o kommunicera o har lärt sig det.

Negativt..eh det e negativt med o använda instrumenten e jag kan inte direkt se jag kan inte komma på nåt e negativt, nej de kan jag inte göra, det kan jag inte.

Fråga 8

E jag tror att e e (host, host, host, host) om jag talar för mig själv e för det första så kan jag ju säg att e jag känner mig inte jätteosäker när det gäller o använda mig av musik men däremot kan jag ju säg att eh jag går ju inte direkt runt och skryter med att jag e.. e bäst på att använda musi.. eh ja på det här med musik och musikinstrument. Och med det menar inte att jag ska ha nån uppvisning utan att ..och då menar jag att många, många känner säkert en osäkerhet med o använda musikinstrument. Man kanske inte vet hur man ska använda, använda ett själv. Man kanske inte vågar börja prova nån gång. Alltså det handlar om en osäkerhet, en otrygghet, och där tror jag att e, ja som allt annat absolut eh jag tror det handlar mycket om erfarenhet men för och kunna bli erfaren måste man börja nånstans och för o kunna börja nånstans måste man stötta sig mot eh sin kunskap. Sen kan man komplettera varandra, men e ja, vi e vi har efterlyst att nån i personalen var intresserad av att eh lära sig mer om musik, men det som vi har blivit erbjudna nu med EU-projektet..där ingick minsann inte nåt sånt som musik, fast vår önskan var att lära oss mer om det. Det e det gick inte dom här som handlade det här EU-projektspengarna, handlar mycket om ekonomi, eh gick dom inte med men däremot har vi juridik, vi har eh albanska vi har eh ja barnlitteratur blev accepterat men annars inga estetiska eller praktiska ämnen alls, vilket det var det, det var det som vi efterlyste därför att de teoretiska ämnena menar vi att vi kan läsa oss till. Musik och andra skapande ämnen kan vi inte läsa oss till, där behöver man stöd från de professionella som kan mycket inom detta område. Eh sen är inte vi ju alls oövna till och e kunna vilja ta in specialpedagoger inom e vissa ämne, där handlar det ju också om pengar att bjuda in eller hyra in personal. Nu har vi en e som e genom kommunen har eller arbetsförmedlare eller vad är men hon har fått i alla fall som projekt att hon åker runt i förskolorna och har en sångstund e och vi e har upptäckt att det är inte nåt som e alls populärt bland våra barn därför att dels så e har det blivit väldigt stökigt och jobbiga e möten med henne. Jag tror att hon e tycker det e för rör... alltså jag tror inte hon kan fånga dom. Och hon har en keyboard och där e spelar hon på den och så sjunger hon en visa rakt upp och ner. Det, det passar inte, har inte passat våra barn. Nu är det ju bestämt så hon kommer ju ändå vi kan ju inte bara säg att nä det är ingen som vill komma och lyssna på dig så nu har vi valt själva att ja en fem sex stycken av av fyra fem åringarna åt gången e har henne och då kan hon, har hon själv uttryckt att hon skulle kunna jobba mer med rytmik och så, så jag vet inte men dom får en sångstund med henne dom som hon, som vi upptäckt är dom enda hon kan hantera. Men e jag ska inte klanka ner på henne och säg att vi är bäst men det är det specialerbjudandet utifrån som vi har fått vad det gäller musik.

Fråga 9

Ja, eh andra delar av verksamheten... vad menar ni då? Vardagliga situationer eller?

Ja det kan man väl säg.

Eh det e med styrda aktiviteter från vuxna, att e.. med andra delar av verksamheten, ja alltså för det första så e alltså vi jobbar ju mycket det här med eh alltså tillåtande arbetssätt och med alltså e leken ju, alltså där kan man ju mycket väl e plocka med instrumenten, e familjen leker att dom eh, idag var det ett gäng där vi lekte att vi skulle ut och resa, vi skulle åka till Yngsjö jag kom fram till sen att det var nog till havet där eftersom barn har stuga vid havet, så dom packade och sen åkte dom iväg och badade vid havet och där skulle dom, där skulle jag ju som pedagog nu när jag tänker efter hade jag mycket väl kunnat gå och hämta instrumenten och schhhh liksom spela och att man hörde havet och förstärka deras lek, genom o plocka in instrumenten, det var ju himla bra tips, det ska jag tänka på mer. Det handlar nog mycket om

forts. Bilaga 3.

detta att man börjar nånstans sen kan man fortsätta. Ah det var verkligen bra, det måste jag säga att vi har vatt väldigt dåliga på det har vi nog inte alls tänkt på det har jag aldrig tänkt på, plocka in instrumenten mer spontant i andra delar utan mer det styrda eller att barnen själva har velat ha dom.. fast mer o prova och sjunga men det är rätt man kan ju göra andra ljud med instrumenten såklart ju, ja det var bra! Så är leken alltså vi leker mycket med våra barn och en sak till dom leker ju mycket dinosaurier nu, där skulle man ju kunna göra ljud och förstärka dinosaurierna och hela den känslan av den dinosaurievärlden... det var jättebra! måste jag ju säga att jag kom fram till det nu med er hjälp.. ja tack för det! Där ska vi bygga en dinosaurievärld och då är det ju skapande där ska barnen vara med o bygga då liksom en hel dinosaurievärld och bestämma hur den ska se ut och då får vi också leta i böcker efter hur det ska se ut och det är klart då kan vi ju spela in ljud, vi kan spela in ett band kanske med instrument alltså det skulle ju vara bra kan man ju sätta på där och eh liksom ha bandspelaren inne i dinosaurievärlden. Ahh, kommer de in i dinosaurievärlden där med ljud som de själva har gjort kanske och hur dom låter, sen får de plocka in instrumenten ju och låta istället för att skrika för ibland är det ett himla skrikande faktiskt på de här dinosaurierna o då kunde man ju, det hade vatt bättre använt instrumenten och likaså nu är det mycket kanske inte nu men de leker också en hel del ambulans och polis o sånt där skulle man ju kanske kunna komma på nått billjud, alltså tutljud och så använda några instrument till det. Ahh, vad bra! Nää, du ser vi är dåliga på, nä det gör vi inte mycket men där, det finns ju verkligen möjligheter o göra det ju.

Fråga 10

(Host) Utveckla nånting inom ämnet musik.....Ehhh, alltså om jag uppfattar frågan rätt ehh så ehh känner jag så här att jag vill svara att ehh att lära barnen hantera instrumenten mer. Jag kan ju känna genom denna intervjun att jag har fått lite annorlunda syn på det o man har en väldigt stelbent syn på att använda instrument. Man tar ner och spelar och sjunger till, men så är det ju inte alls. O visst har vi använt det kanske lite på ett lite bredare perspektiv asså och ändå förstärkt det här med att älgarna då t ex o så, men att lära dom använda dom på ett asså ett påhittigt sätt då för o förstärka sin egen lek o ehh ja det skulle jag vilja säj, använda på ett kreativt sätt. O ett lekfullt sätt, ja på ett kreativt sätt själva ehh o då menar jag i motsats till lyssna på CD-skivor. Vilket inte, inte e alls negativt eller så, men ehh nä bredda sitt eget perspektiv på sitt eget synsätt på musik. Använda själva som ett hantverk. Ja.

Ja, då tackar vi så mycket!

Tack så mycket själva! O det satte igång en stor process hos mig som förskollärare. Tack!

Mmm, Tack!

Fråga 1

Ehh, barnen som jag jobbar med nu, dom är fyra och fem år gamla.

Fråga 2

Vi använder oss av musik ehh som vi använder i samlingarna som barnen själva har satt ihopa. Ehh, vad använder vi mer av musik? Ehh, vid avslappnande syften när man målar som bakgrundsmusik. Ehh, när vi har gymnastik sjunger vi

Fråga 3

Ja, det har vi ju alltid!

Ehh, barn tycker om att sjunga och vi har ju, det ingår ju i läroplanen, eh vad ska jag säga dom tycker det är roligt, med språket över huvudtaget.

Fråga 4

Det är viktigt att barn tycker det är roligt. Att dom förstår texter och förstår vad dom håller på med. Men att dom tycker det är roligt är det allra viktigaste.

Fråga 5

Ett bra hjälpmedel!

Ehh, vissa musikinstrument är väldigt bra, andra har jag ingen nytta av för jag är hemskt dålig på att använd dem, men just trummande just den här takt, det hjälper upp ehh att hålla sången. Både jag och min kollega är vi ehh är inte så där jättebra på att sjunga, men har man lite hjälp av de tycker vi det är roligt och då tycker barnen det är roligt.

Fråga 6a

Hmm, det finns en liten låda som ligger där bakom dig (fnitter).

Usch, (fnitter) det är sånna småinstrument som barnen själv kan spela på. Vi tillsammans med dem och sen så finns en gitarr. Vi på vår avdelning använder inte den så mycket, vi kan inte spela så bra, så vi tycker inte vi behöver den.

Var finns gitarren?

Den finns på andra avdelningen.

Fråga 6b

Inte ofta. Ehh, det är när vi plockar fram dem vid någon samling. Går ofta i periodvis att man kanske har de framme ett tag och så blir det, går det överstyr o då plockas dom undan sen glöms dom bort, sen kommer man på dem igen o sådär o tar fram dom lite.

Fråga 6c

Ehh, att de ska få känna på takt och ehh kunna hantera det här och ehh börja och sluta o samarbete

Fråga 6d

Ehh, roligt!

Fråga 7

Det är bara positivt.

forts. Bilaga 4.

Vill du utveckla.....

Ehh, när dom tycker det är roligt så är det positivt tycker jag.

Fråga 8

Ehh, ja det tror jag, för är man helt tondöv så tror jag det behövs kontinuerlig, ja ehh nya idéer o asså, upprepande, nya sånger och tips på hur man kan göra och använda, särskilt när man inte är så haj på det.

Fråga 9

Det har vi redan på gymnastiken, har vi det tycker jag. Ehh, tar fram tamburinen när dom ska springa, har vi gjort senast idag faktiskt. Mmm.....

Fråga 10

Ehh, jag vet inte (fnitter), jaa...(lång paus)

Vill du tänka på det?

Ja, det kan jag göra.

Fråga 10

Jag kan känna att det vi har jobbat med nu, den här lådan som barnen har gjort själva att de e, de e något. De e det är ett stort steg för oss bara det eftersom vi inte har haft mycket musik. O sen så vet jag att nu när det blir jul så kommer det att bli mycket mer musik. Julsånger åh sen brukar vi spela upp någon saga, den här mössens julafton de brukar barnen tycka mycket om, men annars så ehh är det nog rätt så bra som det är.

Tack så mycket!

Tack själva!

Fråga 1

Eh dom är sex, sju och åtta år gamla.

Fråga 2

Eh, vi använder ju musiken givetvis på musiklektionerna men även under våra temaarbeten. Då kan det va att eh, har vi tema hösten så sjunger vi höstsånger och det kan vi sjunga fast vi inte har musik. Vi sjunger alltid när nån fyller år, och då sjunger vi Jag må han leva och så sjunger vi alltid en önskesång för barnet. Eh det är väl det vi använder musiken till.

Fråga 3

Ja givetvis. Det har vi. Man eh följer ju målen som dom ska uppfylla i musiken och sen så försöker man o variera den att man har rytmer, instrument, olika slags sånger vi tränar på eh alltså uppträda med sång o... (viskar vad var nu frågan?)

Vad syftet var?

Ja sen syftet är ju (skratt) och lära dom, ja så många olika bitar som möjligt.

Fråga 4

Det viktigaste är att alla är med och att alla vågar va med. Och sen att man försöker variera det så att där är nånting som passar alla. Att man inte sjunger en hel musiklektion utan att man varierar och det gör jag rätt så mycket för vi har många spralliga barn och då varierar jag rörelsesånger o vanliga sånger, o lite dramaövningar till varje pass. Så vi inte sitter stilla i 40minuter utan vi sitter kanske i ett par minuter sen är vi uppe o rör oss o sen sätter vi oss osså är vi uppe o rör oss igen.

Fråga 5

Eh musik det är ju roligt. Och musik utvecklar deras språk, det är inte bara alla språkövningar som gör det utan man anv.. man behöver musiken till mycket annat. Eh musiken blir ett avbrott i den vanliga undervisningen och musik är roligt och det försöker man ju förmedla till barnen också så dom ska tycka det är kul.

Fråga 6a

Eh vi har en instrumentlåda inne hos oss o där är mycket rytminstrument, sen har vi även gitarrer och ett piano på skolan. Men vi har mest dom här mindre instrumenten som trianglar o lite trummor o tamburiner o cla'ves o blockflöjt, blockflöjt också.

Fråga 6b

Eh dom, då använder mest rytminstrumenten odom använder vi kanske eh varannan var tredje gång ibland är där lite musikinstrument med vid varje tillfälle så det är lite olika vad man planerar. Men instrumenten använder vi en hel del.

Fråga 6c

Det är ju roligt för dom o få prova på och sen att dom ska lära sig eh o känna igen dom o veta hur dom låter o vad instrumentet heter bland annat.

Fråga 6d

De älskar att använda instrument (skratt, skratt) det är det bästa som finns, när instrumentlådan kommer fram och liksom det e sån spänning bara wow nu kommer lådan och vilket instrument ska man få spela på idag.

Fråga 7

Nä det är bara positivt. I så fall om man ska ha lite negativt det är att det gäller o ha det lite styrt så det inte blir för rörigt. Men annars tycker jag det bara är roligt.

Fråga 8

Eh ja jag tycker att man ska ha det! Eh fast sen kan jag ju själv erkänna att jag spelar inte piano, jag kan inte noter men jag spelar gitarr så jag kan ackorden, men det kan va svårt när man ska ta ut en ny sång som man inte kan. Men då har jag hjälp av min kollega som kan hjälpa mig, det är självklart att man ska ha utbildning, det tycker jag.

Fråga 9

Alltså möjligheterna finns, men vi har faktiskt aldrig provat det o ha instrument till andra bitar. Utan det är ju mer om man jobbar med tema så kan det komma in som en sång eller som ett litet eh ja dramaspel eller ja nånting. Så det är ens egen fantasi som sätter stopp för det, ja.

Fråga 10

Nä jag tycker vi gör det rättså bra, men att man e själv skulle ha lite mer utbildning o stöd. Jag försöker o så gott jag kan o variera o använda olika sorter o har även gått på lite kurser för att jag själv ska utvecklas inom det.

Mm ja, då tackar jag så mycket!

Ja, eh om jag ska lägga till lite som jag glömde o säg från början så kan jag ju berätta att vi gör egna musikböcker där vi sätter in alla barnens sånger som vi har sjungit under året, som dom sen får ta med sig hem. Sen eh har jag även ja fått lite nya tips och så där från den här musikgruppen där man kan måla till glad och arg musik, att man kan måla i olika färger till musik o att man kan lyssna på olika sorters musik och måla till. Och att man även kan göra en berättelse av en sång, man klipper ur olika meningar och låter varje barn få illustrera den meningen i musik.

Ja tack så mycket!

Fråga 1

Dom är sex, sju o åtta år gamla.

Fråga 2

Ja eh, jag tycker man försöker få in musiken i det mesta man gör om det är teman så sjunger man ju om de djur man pratar om till exempel o vi har alltid, nästan alltid musik på i bakgrunden i klassrummet eh en lugn relaxmusik. Eh, jag tror ju på den musikens inverkan eh ja, jag tycker jag märker att de blir mycket lugnare inne i klassrummet, så rör de sig saktare, ja mhmh.

Fråga 3

Det nämnde jag ju lite precis. Asså ett syfte är ju glädjen med musiken asså de när vi har asså musik, ja renodlad musik asså musiklektion då ja, då tycker jag det ska va roligt o glatt för att, ja skapa en positiv stämning.

Fråga 4

Ja, de vik..., jag tycker ju det att det ska vara roligt. Att eh att man har eh roliga glada sånger o som sätter fart på dem o att man ser att det är en glädje hos dem när de sjunger. Eh det är väl huvudsyftet.

Fråga 5

Det är ju eh det är ett verktyg precis som många andra. Att man kan ju träna mycket med musik. Höger-vänster o veckodagar o månader o eh ja menar barn lär ju på så många olika vis. Kan det hjälpa vissa barn o få in kunskap så tycker jag det är bra.

Forts. fråga 5 (vad musikinstrument innebär...)

Ja, det är ju jättebra (fnitter) om man kan spela ett instrument, nu kan jag ju inte det. Men vi har ju lite rytminstrument o eh så, så man ju göra egna instrument så att eh man behöver ju inte vara låst o inte kunna spela instrument. Vi har ju mycket kompCDskivor när vi sjunger så, ja det tycker jag är ett bra komplement om man inte kan spela nått instrument själv.

Fråga 6a.

Ja du, jag har ju börjat här denna terminen och jag har fortfarande inte hittat några instrument, o dom säger att dom är försvunna. Vi har lite maraccas o vi har eh sånna små eh xylofoner eh det är väl vad jag har hittat (skratt) här, men sen kan man ju göra sånna här eh små handmaraccas av kinderägg o eh ja.

6b

Ja, eh de har ju inte blivit så mycket, det har det inte, eftersom vi inte (fnitter) har så mycket instrument, eh så är det bara.

6c

Amen det är ju lite med att känna rytmen, de att få in en rytmkänsla en takt.

6d.

Jo, men de tycker ju de är jätteroligt. Det svåra är ju att få dem att eh va tysta med dom, eh emellan sångerna o så eh, men de är ju träning i sig.

7

Det sa jag ju precis i o för sig. Nä, men de, nä de e väl mest positivt. De där med o hålla takten o hitta takt Att lyssna på sångerna o eh de med takt eh.

8

(Drar en suck) De, de e ju aldrig fel med utbildning men jag tror ju att man kan klara sig rätt bra ändå för där finns ju så mycket bra eh, eh kompCDskivor o så nu o eh asså man har ju rätt så många bra hjälpmedel det har man men visst är det bra o ha en utb....man kan ju göra mycket med musiksagor o eh det vet jag att jag fick lära mig när jag gick på högskolan o nä, jag tycker det är bra att ha en grund, man måste nog ha en grund. Så man vet varför man gör det man gör.

9

(Lång paus) Det finns de ju säkert! (paus)

Det kan kanske vara svårt att komma på....

Jaa, dee (lång paus) man kan ju ha användning för de i matte eh i grundläggande matte med sex åringar. Att man kan slå de ant.. de, i maraccas till exempel slå de antalet gånger som tärningen visar o ja eh, ja man kan ju göra mycket det är bara fantasin som hindrar en (fnitter). Jag tror inte vi gör de så mycket så där jättemycket...

10

Ja eh de de e ju o utveckla de vidare med att barnen gör lite musiksagor, att man kanske dansar och sjunger samtidigt, dansar kanske samtidigt med dansteg kanske. (Paus) Det är väl lite de jag tycker att vi behöver få in, att vi rör på oss mer när vi sjunger också mhmm o att vi får in lite mer rytm också. Sen håller vi på lite me eh typ av klassisk musik eh man berättar eh en berättelse. Har Ni hört talas om den där eh den där Gräddbakelse??boken....Den kan jag rekommendera annars (fnitter) så e där ett litet eh en liten berättelse så man vet med Vivaldi o hur musikstyckena kom till o så spelar man de här musikstycket o att man lyssnar på eh musik från andra länder tycker jag också är viktigt.

Då tackar vi så mycket!